

vsih strani skup vrè; ne valí se samo iz višjih gorá in raznih krajín, temuè tudi — kar je posebno èudno — iz ravno tistih jezerskih votlín, ktere so jo v suhim vremènu neizmerno požirale. Iz tega se vidi, de ima Cerkniško jezero pod seboj prostorne votline, v ktere vodo o suši požira, o hudih nalivih pa iz sebe valí, kar sta žlahtni Franc Steinberg že v létu 1758 in Tobija Gruber v létu 1781 terdila.

Vse to pa ni težko zapopasti, èe se pomisli, de iz visocih gorá, kader dežuje in se sneg topí, hudourniki silno šumèèe prideró; na Javorniku pa, akoravno po dolгим in širokim veliko prostora obseže, kjer se snegá na sežnje nasuje in kjer se hudi oblaki silne vodne teže znebujejo, vender le dežnica s snežnico vred po globinah in jamah tako naglo zginete, de hudournikov skorej slediti ni.

Voda tedej, ki se v velicij jezerskih predalih in tamnih skrambah nabéra in jih do verha napolne, tedej vedno po dolghih lijakih va-nje pritiska, mora po ravno tistih votlinah o deževju pritekati, po kterih ob suši odteka, in kér se nektère jame z 5, 6 do 9 sežnjev debelo vodeno odejo pregernejo, in ker tudi iz nekterih drugih jam, kakor iz Sitarce, posebno èe silne nalíve hud grom spremlja, voda èudo moèno kviško kipí, se lahko spozná, de kaj jako v zdoljne podjezerske shrambe po visokih žilah voda pritiska.

(Dalje sledí.)

O Prešernovim spominku.

Vsak spominek, ki ga narod imenitnim možém stavi, ga tudi sebi stavi, kér spominek kaže, de se je narod zavedil svoje dolžnosti, svojiga poklica, svoje močí, da je spoznal pomembo take stavbe, ki je priča hvaležnosti in spodbada k enacimu, slavo zaslužljivimu načinu. Naj bolj nas mika prva rožica, naj bolj nas veseli danica med zvezdami, naj bolj osreči prva ljubezen; — kaj, dragi Slovenci! kaj so nam prvih ceter slavniga rojaka gosp. Prešerna premili glasovi takó hitro krog ušes pošumeli, da bi ne bili v serce segli s sladkostjo občutkov hvaležnost izbuditi, želje povzdignuti, njemu spominek postaviti, da on je bil, ki nam je pot pokazal v zaklade bogatiga materniga jezika, ki je s prebudivnim glasom pél:

»Manj strašna noè je v èerne zemlje krili,
Ko so pod svítlim soncam sužni dnovi!«

»Slovenec že morí Slovenca brata,
Kako strašna slepôta je èloveka!«

»Viharjev jeznih merzle domaèije
Bile pokrajne so, kar Samo!
Tvoj duh je zginil, kar nad tvojo jamo
Pozabljeno od vnukov veter brije.«

»Vremena bodo Krajncam se zjasnile,
Jim milši zvezde, kakor zdej, sijale,«

Komu, ako se mu je ljubezen do domovine v persih oživila, se ne pretresa pri téh glasih serce? komu se želja ne vzdiguje in volja, se pri stavbi znamenja — perviga spominka slovenskiga djanja — vdeležiti, ki bode porok slovenske prebude in zavednosti. Tje k znamenju bode šel starček, in vprašaje po njega pomembi bo zvedil, de je spominek možá, ki iz njegoviga rodú, iz njegoviga stanú je poln ljubezni bil, nadušen za materno slavo. Mati memo otroka peljaje bode mladimu sercu besede vsadila, ki bodo še pozno mnogo sadú domovini obrodile. Z vnetim sercam se bode mladost krog njega zbirala, se svojiga rodú in njegovih potreb zavedši to pot nastopila, na kteri se pride v slavišèe hvaležniga roda. Slehernimu bo govoril spominek svoj velik namen, ki spoznati vsak ga mora, ako ni z dušo na tla, s sercam gujusobi prive-

zan. Delo celimu narodu veljá, tedej naj se vès narod v njem zjedini!

Veliko se je že v tej reèi govorilo, vabilo, prosilo, ali zanikernost, (dedvana napènost Slovincov) nas tudi v tem zaderžuje. Proè z njo in hitro z doneski skupej, da se zamore spolniti, kar je tako važno, da stavi se prvi kamen domaèoslavna poslopja!

Pa ne samo da se postavi spominek, temuè tudi; kak? in kje? je za pomisliti. Èe nepoklican svojo misel razodeti se prederznem, naj nobeden za zlo ne vzame, temuè napènosti in pogreške z boljším svetam nadomestí. — To je gotovo prvo, da more spominek namenu primeren bti. Rajni pesnik je iz prostiga navadniga govora tak gladák, sladák in mili jezik, svoje občutke izreèi, izlikal, da se kot beli marmelj iz navadniga kamnja sveti. Tedej bi bil primern, prilièen tak spominek:

Velika, terda, gosta, naravno obdelana skala na prešerni podlagi, v sredi vgloboèen in z lovoram obrobljen marmelj, èist in bel, kot sneg, in sicer na dveh stranéh z nadpisam; na eni strani:

„Francetu Prešernu, pesniku,
rojènimu umerlimu“

na drugi: „Slovenija.“

Iz verha naj — èe je mogoèe — njegovo oblièje (Büste) se ozira, ali naj se lepa lira olovorona sveti.

Kje pa naj se postavi spominek? — Štiri kraje bi vedil priporočiti; vsak ima kaj za-se. V njegovim rojstnim kraju na „Verbi“ na Gorenskim in sicer pri poti, de tudi popotnik zvé za dom slavniga pesnika. — Drugi kraj bi utegnil biti v Ljubljani na lepim šolskim tergu, ker je tukaj v šolo hodil, si svoj um izbistril; slovenska mladost bi tukej zmiraj pred očmi imela obudevavca k velicimu namenu. — Tretji kraj bi znal primeren biti v naj lepším kraju naše domovine — na „Jezeru“, ki ga je v slavní pesmi „Kerst pri Savici“ tako veličastno popisal. Kraj in njegove poezije so si v žlahti; tujci tù sèm obilno zahajajo, ki bi z njegovo slavo tudi njegove pesme po svetu zanèsi. — Èetertiè v kraju njegoviga zadnjiga stanovanja in njegove smerti — v „Krajnju“, kjer njegovo truplo počiva.

Ako bi imel jez voliti, bi drugi ali poslednji kraj izvolil; vsaki kraj pa bode gotovo naj lepšiga kinèa cele domovine se oponositi zamogel, ki bode spominek Prešernov nosil. — Na pokopališu naj se pa zaznamva, kje da njegovo truplo počiva. Duh njegoviga djanja naj se pa slavi s spominkam, ki naj ne bo na samoti, temuè v sredi Slovincov govoreè slavitelj in budec glasitelj na tergu ali na poti. —

Èastito „slovensko društvo“ v Ljubljani! ki si se podstopilo te slavne naprave, nikar ne zaverzi mojih predlogov in ne zameri mi prederzne besede, in dobro premisli važno reè; hvaležnost vsih Slovincov bo tvojim trudu gotova; na tebi leží, obljubo spominka izpeljati — vredno in primerno.

L. Kamnogorski.

Hvala, komur hvata gré!

Kér so unidan „Novíce“ pravièno potožile, de nektère kancelije srenjam ne dopisujejo, kakor vstava ukaže, v domaèim jeziku, kteriga vsi srenjèani razumejo, z veseljem oznanijo danes, de so že nekteri kantonski poglavarji, ki so si svesti vstavniga naukaza, in ki srenjam slovenskih krajev slovensko dopisujejo. Gosp. Pauker, poglavar Krajnskiga kantona, ki si je s svojim prijaznim obnašanjem kmalo serca mestnikov in deželanov ondašnjiga kantona pridobil, je razposlal unidan vsim srenjam sledeèi dopis, v kterim župane in prisežne možé prijazno povabi, de

naj pridejo sostavo novih srenj pregledat. Ta dopis se takole glasi:

»Županu in prisežnim možém v — — — — —«

»Popis vsih srenj ali sosésk, kakor imajo za naprej postati, je končan. Kdor ga hoče pregledati, naj pride v kancelijo c. k. kantonskiga poglavarstva v Krajn, ali pa k g. oberrihtarju.«

»Po letém popisu so sedanje katastralne ali mérske soseske — — — — — v eno sosesko, ktera se bode imenovala — — — — —, zvezane.«

»Če se vam, župan in prisežni možjé, zdi, de letá zveza bi ne bila koristna, ali ko bi se vam zdélo, de je k vašimu pridu, se s kakoršno drugo sosesko zvezati, morate svojo pritožbo do 14. prihodnjiga maliga travna pri c. k. kantonskim poglavarstvu v Krajuju na znanje dati. Pozneji pritožbe se ne bodo poslušale.«

»Od c. k. kantonskiga poglavarstva v Krajuju 29. sušca 1850.«

Vse nekašno drugač se prileže tako prijazno povabilo prav po domače predloženo, ki ga vsak srenjčan dobro razume; vse večí zaupanje do gospóske in večí ljubezin se ukorenini s tem, če gospóska govori in piše v tistim jeziku srenji, ki ga cela srenja razume. Torej hvala, komur hvala gré!

Slovensko gledíše.

Odbor slovenskiga gledíša, ki je bil v 14. listu novic oznanjen, se je snidel 4. t. m. in odborniki so izvolili za predsednika občno spoštovaniga kupca gosp. Korlana Holcerja, in za namestnika gosp. dohtarja Strupita; za tajnike gg. Ambroža in Dr. Kluna. Za vodstvo opravil se je odbor razdelil v dve versti, namreč denarno oskerbníštvo so prevzeli gg. Holcer, Debevc, Šreyer in Eržen, — umetalne opravila pa vsi drugi udje zbora. Na dalje se je sklenilo, de naj se izdela osnova cele gledíšne naprave, za katero delo so bili izvoljeni gg. Ambrož, Dr. Merk, Dr. Bleiweis in Dr. Klun takó, de bo načert 18. t. m. pri odboru v pretresovanje vzet. Zastran nabiranja več delnic (akcij) bodo posebni listi na več krajev poslani, in takim rodoljubam izročeni, kateri bojo nabero akcij prevzeli. Tisti prijatli te domorodne naprave pa, katerim morebiti ta vabilni list v roke ne pride, so povabljeni pisane naročbe na delnice gg. Ambrožu ali pa Dr. Klunu v Ljubljano poslati.

Novičar iz Ljubljane.

Konec tega mesca pridejo Cesar v Ljubljano. Mestni odbor se je v pondeljik posvetoval, veseli prvi prihod Cesarja slovesno obhajati. — Kakor se sliši, se bojo prihodnjič in celo poletje iz Ljubljane ob nedeljah in praznikih ob dveh popoldne nekteri vozovi po železnici v bližnje kraje vozili, kar bo Ljubljančanam, ki bi se včasih radi na prehod peljali, pa gotovo tudi kerčmarjem (birtam) ondašnjih krajev prav všeč. — Sliši se, de bojo dela za železnico čez Ljubljansko močirje in Kras v Terst za to léto še odložene, zato kér se pri natančnim preiskovanju kaže, de čez močirje in Kras železnico peljati, bo silno težavno in je tedaj še veliko premisliti in preiskati. — Pot, koder naj bi železnica od Zidaniga mósta v Zagreb šla, bojo inženirji že létas določili. — Blagó za obléko žandarjev na Krajskim oskerbeti, je Ljubljanskim kupcam izročeno, izdelovanje obléke pa Ljubljanskim šivarskim mojstram, kar jim bo lep zaslužek doneslo, kér bojo veliko dela dobili, in to je prav. — Gosp. predsednik Planinske kmetijske podružnice je poslal središnjimu odboru v Ljubljani popis pomenkov in sklepe 1. zbora podružnice, iz kteriga se vidi, de bojo podružnice prav koristne naprave. — Predsednik Radoljske podružnice, gosp. tehant Krivic, je napovedal prvi zbor

ondašnje podružnice na 18. dan tega mesca, ki se bo v hiši Radoljske šole ob devetih popoldne zbral. Upati je, de se bo veliko udov snidilo. — Kakor smo zvedili, bo vikši šolsko svetovavstvo za Štajarsko, Krajsko in Koroško deželo v Gradcu zedinjeno. — Prav opomni „Ljubljanski časnik“ „de bi bila pozabljena Ljubljana, kér je središe slovenskih deželá, za to nar bolj pripravna.“

Novičar iz mnogih krajev.

2. dan tega mesca je bila slovesna delitev Marije-Terezjiniga reda tistim generalam in oficirjem, ki so si v poslednjih vojskah nar večí slavo pridobili. Po sv. maši na veliki predmestni planjavi so Cesar sami delili ta red, ki je nar imenitniši. — Konec tega mesca se bojo Cesar v Ljubljano, v Terst in Dalmacijo podali; nazaj pa bojo šli skozi Koroško in Tiroljsko. — Ministerstvo kupčijstva je razglasilo začasne postave za napravo kupčijskih in obertnijskih zbornic (Handels- und Gewerbskammern), ki se bojo kmalo vstanovile v poglavitnih mestih vsake dežele. — Sliši se, de ministerstvo notranjih oprav že pripravo dela za željno pričakovane deželne zbore. — Ministerstvo kupčijstva je razpisalo darilo od 20,000 cekinov za nar boljši hlapec (Locomotiv), ki je v stanu tudi navzgor vozove vleči, se vé de, kolikor je to na železnici mogoče. — Ministerstvo je razločilo. de udje oprostivne komisije, ki namestujejo grajšine in kmete, ne bojo dobili plačila iz deržavne, ampak iz deželne denarnice. — Pred mescam rožnikam se ne bo dalo žandaríjo s potrebno opravo takó oskerbeti, de bi móгла svojo službo začéti. — Tudi v mestu Botzen na Tiroljskim je srenja vpeljala davk za pse, 2 gold. za eniga psa na léto; dohodke iz tega davka bo srenja obrnila za srenjske potrebe. — Dunajska hranilnica (šparkasa) je v svojim mesečnim dokazku na znanje dala, de ji je bilo od 26. do 30. dneva preteč. mesca za 119,843 gold. in 53 kraje. več denarja za shranjenje izročéniga, kakor iz nje vzetiga. — Cena zlatiga in sreberniga denarja je spet padla. — Ban Jelačić se bo — po Dunajskih novinah — 23. dan maliga serpana z mlado (16 let staro) grofinjo Stokau v Napajedlu poročil. — Dr. Smetena je odstopil od vredništva časopisa „Union“, ki ga je po njem Dr. Gabler prevzel. — V Kutnji Gori na Českim izhaja nov česki časopis za kmetijstvo, obertnijstvo in kupčijstvo, pod iménam „Swatopluk“. Vrednik je g. Žalud. — „Ostdeutsche Post“ že spet z glavo kima čez „panslavizem“, ker pravi: „Čudno (!) je, de se ravno zde 4 imenitni nemški pesniki na Avstrijskim kot tolmači slovanskiga pesništva s prestavo slovenskih pesem na dan prikažejo, namreč Anastazi Grün (naš slavní domorodec Auersperg) s prestavo slovenskih pesem, L. A. Frankel s serbskimi junškimi popevkami, ki pridejo na dan pod iménam „Gusle“, Dr. J. N. Vogel s pesmijo „Marko Kraljevič“ — in Dr. Kapper z epozam „Car Lazar“. — Od vnanjih deželá se ta teden ni nič posebniga slišalo, kakor to, de priprave za slovesni sprejem papeža so bile v Rimu začasno odpovedane; dan papežove veritve v Rim tedaj še ni gotov.

Pogovori vredništva.

Gosp. Dr. Š. v Celji: Vaš milodar za pogorelce na Škaručni smo prejeli in ga bomo odrajtali.

Današnjimu listu je pridjan 15. dokladni list.